

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/19.1>**Шевченко Ю.А.**кандидат економічних наук,
заступник директора з економічних питань
ТОВ «СЕС»ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3602-1722>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Статтю присвячено проблемі трансформації інвестиційної діяльності суб'єктів міжнародних відносин в умовах пандемії задля підтримки стабільних показників та набуття конкурентних переваг на міжнародному фінансовому ринку. Розкрито основні тенденції і напрями інвестування в сучасних умовах розвитку економічної системи, де сфокусовано наукові інтереси на дослідженні інвестиційних потоків у соціальну сферу з урахуванням медичної. Наведено приклади зміни інвестиційних настроїв, показано попередню динаміку інвестиційних потоків, визначено роль інвестицій у життєво важливі сектори економіки. Дослідження доводить, що інвестиції сприяють швидкому виходу із турбулентності та покращують умови функціонування економічних суб'єктів. Основною метою залучення інвестицій та їх використання є отримання докризових показників ведення господарської діяльності та іноземного досвіду ведення бізнес-процесів.

Ключові слова: міжнародне інвестування, проєкт, транснаціональні корпорації, трансформація, турбулентність.

Постановка проблеми. Розвиток сучасних інвестиційних відносин перебуває в межах коливань усієї глобальної економічної системи. Неможливе існування окремих елементів, все взаємопов'язане та функціонує як єдиний цілісний, сформований та сталий організм. У разі змін чи волатильності на фінансовому ринку уся система страждає і виникають осередки кризових явищ або навіть фінансових депресій.

Для підтримки функціонування інших сфер економіки, таких як соціальна, екологічна, технологічна, інноваційна, необхідне постійне отримання ресурсів різного характеру та генезу, які генерують держави, великі корпорації, національні підприємства, фонди та фізичні особи. Хоча останні не мають вагомego впливу на загальний обсяг інвестицій, у разі кумуляції та високого заощадження інвестиції можуть покра-

щити економічний стан держави, особливо у країнах, що розвиваються.

Інвестиційні потоки змінили свої напрями від фізичного капіталу до альтернативних інвестицій, інших сфер та трансформуються під впливом кризових, непередбачуваних явищ, факторів та змін.

Звідси впливає актуальність дослідження трансформації інвестиційних потоків в умовах турбулентності та виникає потреба у більш ретельному та детальному дослідженні цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ретельним дослідженням трансформації інвестиційних потоків та нових напрямів міжнародного інвестування займалися багато вчених, зокрема Д. Анаф [3], Ф. Баум [4], Ю. Єрешко [1], Д. Лук'яненко [2], О. Мозговий [2], Л. Руденко-Сударева [5], експерти Всесвітнього економічного форуму [10], ЮНКТАД [9].

Їхні напрацювання є актуальними, цікавими та розгорнутими в межах дослідження поведінки ТНК та розподілу ресурсів за межами материнських компаній. Відбувається доведення розвитку економічної системи приймаючих країн на інноваційному рівні, глобалізації усіх сфер економічного життя. Надаються ґрунтовні пояснення виникнення транснаціоналізації міжнародного бізнесу та трансформації об'єктів інвестування.

Мета статті полягає у дослідженні трансформаційних процесів у інвестиційних потоках в умовах невизначеності, кризових явищ та фокусування інвестицій у розвиток концепції сталого розвитку, попередження подальшого поширення пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна діяльність суб'єктів міжнародних економічних відносин у сучасних умовах пандемії змінилась та спрямована на підтримку й збереження не тільки фінансових, але й людських ресурсів. Висококваліфіковані працівники будь-якого рівня стали незамінним джерелом розвитку держави, які під час карантинних умов по всьому світі сконцентрувалися і залишилися всередині власних країн. Проте сфера виробництва постраждала від несподіваних коливань у межах фінансово-економічної системи, які можна охарактеризувати як турбулентність, що з'явилася раптово, а її поштовхи відчутні в будь-якій державі незалежно від рівня економічного розвитку або рівня ВВП чи скоригованих чистих заощаджень.

Міжнародне інвестування кардинально змінило свій напрям від сфери інфраструктури до сфери охорони здоров'я задля запобігання поширенню інфекційних хвороб. Слід зауважити, що основні три базові компоненти сталого розвитку, а саме економічна, екологічна та соціальна, трансформувалися і були зосереджені на підтримці медичних інвестиційних проєктів та розробленні у сфері медицини загалом.

Досліджуючи напрацювання вчених ЮНКТАД у рамках Світового інвестиційного звіту за 2020 рік, зазначаємо, що світові потоки ПІІ знизились на 40% у 2020 році порівняно з обсягом 2019 року у 1,54 трлн.

дол. США. Основними факторами різкого падіння є закритість транспортних та інших інфраструктурних мереж між країнами, неможливість фізичного обміну досвідом та практичними навичками між підприємствами, ТНК, їх підрозділами та філіями у сферах, де існує необхідність у постійному спостереженні за операційним та іншими циклами виробництва, постачання продукції, сировини тощо, призупинення завершення вже розпочатих інвестиційних проєктів у країнах-реципієнтах інвестиційних ресурсів [9].

Також виник психологічний фактор непередбачуваності, що спричинив виникнення проблеми щодо того, як далі необхідно здійснювати економічну та інвестиційну політику, а також забезпечувати відновлення економіки у всіх сферах, щоб запобігти погіршенню макроекономічних показників, соціального стану населення та екологічної сфери (наприклад, проблема утилізації медичного сміття).

Слід зауважити, що протягом 2010–2018 років транснаціональні корпорації (ТНК) інвестували величезні потоки у «зелені проєкти» інфраструктури (рис. 1).

Інвестиційні потоки варіюються залежно від сфери інвестування та країни-реципієнта (рис. 2).

Відповідно до напрацювань Ф. Баума, зростання залучення інвестицій обумовлено торговельною лібералізацією, субсидуванням виробників, збільшенням захисту прав приватної власності, коливанням попиту на інвестиційні ресурси ТНК у країнах, що розвиваються. Великі обсяги дослідницької роботи та розроблення нових технологій спостерігалися у фармацевтичній, тютюновій, переробній, харчовій галузях [4].

Вчені здійснили багатовекторний аналіз інвестиційних потоків ТНК та їх впливу на приймаючі країни. Доведено, що глобалізована економічна система залежить від діяльності ТНК, особливо в охороні здоров'я. Якщо здійснити порівняння структури, компонентів економічної системи, яка існувала сто років тому і зараз, то можна стверджувати, що економічний розвиток відбувається за рахунок створення альтернативної економічної моделі, тому діяльність ТНК

Рис. 1. Динаміка обсягу інвестицій ТНК у «зелені проекти» інфраструктури за 2010–2018 роки, млрд. дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [9]

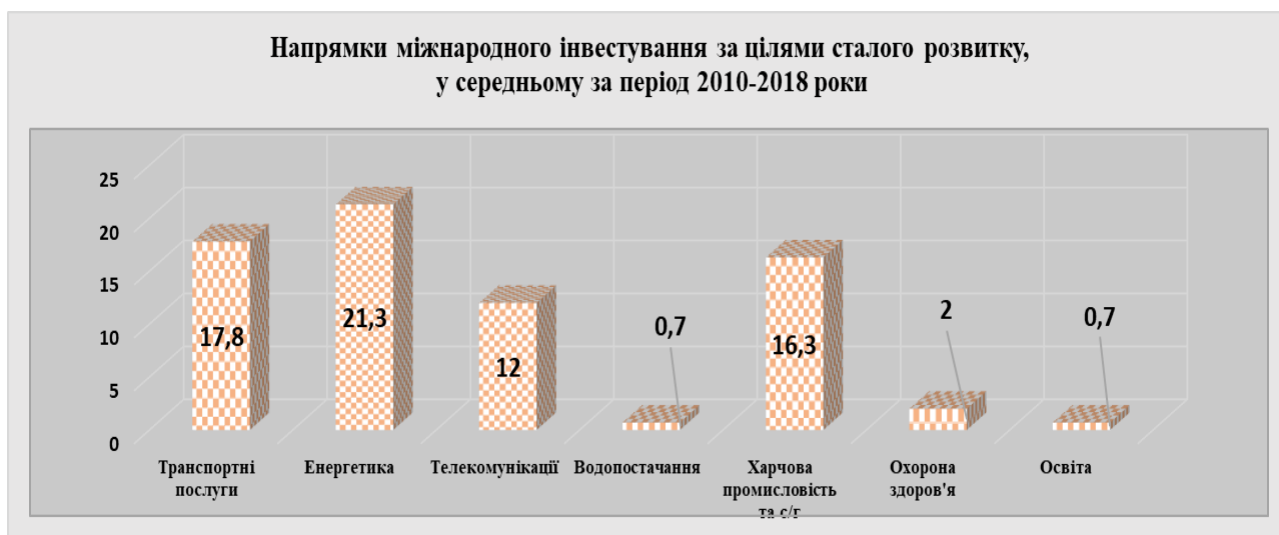

Рис. 2. Напрями міжнародного інвестування за цілями сталого розвитку, у середньому за період 2010–2018 років, млрд. дол. США

Джерело: розроблено автором на основі [9]

пов’язана з боротьбою та захистом від епідемій, науковими дослідженнями, соціологією та політичною філософією [3].

Відповідно до досліджень Д. Лук’яненка, О. Мозгового, одним із керуючих факторів залучення інвестицій та діяльності підприємства є мотиваційна складова частина топ-менеджменту. Ключовими компонентами спонукання до покращення фінансових показників корпорації виступатимуть поса-

довий оклад, премії, надбавки, страхування, соціальні виплати, частки в акціонерному капіталі, дивіденди, роялті, довгострокові інвестиції. Слід акцентувати увагу на тому, що від прийняття оптимального інвестиційного рішення залежать бренд, імідж та сталий розвиток корпорації на довгострокову перспективу [2].

Наприклад, у період пандемії корпорація Pfizer.Inc. всі свої фінансові та стратегічні

ресурси інвестувала у дослідження та розвиток (R&D). Основними інвестиційними напрямками корпорації були зовнішня співпраця та ліцензійні угоди. Слід зауважити, що у 2020 році корпорація розроблювала вакцину від COVID-19 разом із BioNTech SE, висококласну вакцину від хвороби Лайма разом із Valneva SE. Також корпорація збільшила активи у боротьбу з раком та підтримку жіночого здоров'я у співробітництві з Myovant Sciences Ltd. Було оновлено угоду з Vivet Therapeutics щодо генетичної терапії хвороби Вільсона [7].

Корпорація Roche у 2020 році витратила 44,5 млн. швейцарських франків на дослідження терапевтичного напрямку у таких сферах, як імунологія, офтальмологія, інфекційні захворювання, нейродослідження [8].

Держави трансформують власну економічну політику на підтримку та розвиток власних галузей, розширюючи можливості залучення іноземних інвестицій, створення робочих місць, нових енергозберігаючих технологій та інноваційного розвитку виробничого сектору.

Індія, наприклад, розробила стратегію розвитку найбільш економічно вагомих секторів економіки. Задля створення всеосяжної конкуренції, задоволення попиту, економії ресурсів було вибрано сектори, які допоможуть збільшити економічне зростання, підтримують швидкий стрибок виробничого сектору до 2030 року, такі як електроніка, оборона та літакобудування, одяг та текстильна промисловість, дорогоцінне каміння та ювелірні вироби, харчова промисловість, фармацевтична галузь та виробництво медичного обладнання.

Індійський уряд запровадив політику підтримки економіки країни, яку було названо «Атманірбхар Бхарат» («Самодостатня Індія»), що буде використовуватися під час і після пандемії COVID-19. Створюватимуться експортні хаби, що виходитимуть за межі Індії, а в майбутньому можуть стати глобальними [10].

Компанія Gading Kencana Sdn Bhd (GKSB), що знаходиться в Малайзії, побудувала у 2020 році дві ферми, які генерують електроенергію від сонячних батарей потужністю 46 МВт. Перед спеціалізацією

у конструюванні сонячних ферм підприємство розробило та поставило чимало сонячних плит у галузі виробництва, а також для домашнього використання [6].

Проте залучення інвестицій відбувається в умовах наявного законодавства, яке розширює, захищає права і обов'язки будь-якого інвестора.

Спираючись на дослідження Л. Руденко-Сударевої, зазначаємо, що існує пряме співвідношення між корпоративною інвестиційною діяльністю та регуляторним механізмом з боку держави. Для підсилення потоків залучених інвестицій необхідне розроблення довгострокового плану, селективної політики вибору залучених інвестицій, оскільки не всі інвестиції можуть мати позитивний ефект [5].

На нашу думку, селективність інвестицій повинна базуватись на основних критеріях із дотриманням концепції сталого розвитку, якими є вплив на здоров'я громадян приймаючої країни, довгостроковий дохід від залучених інвестицій, імідж інвестицій, тобто їх добросовісність, екологічність та наслідки їх використання для приймаючої країни, фокусування на підтримці соціального розвитку суспільства (освіта, підвищення кваліфікації працівників). Отже, трансформація інвестицій за рахунок їх раціонального використання та правильного розподілу між секторами економіки дасть змогу підвищити їх ефективність.

Перехід до нової моделі економічного розвитку, як зауважує Ю. Єрешко, залежить від стимулювання надходження інвестицій. Мотивація залежить від кількості підприємств, модернізації виробництва, оновлення устаткування, раціонального надходження податкових платежів від підприємств різної форми власності та резиденства [1].

На нашу думку, психологічний фактор є одним із базових та ґрунтовних трансформацій стратегій інвестора, прийняття ним оптимальних рішень та залучення інвестицій з урахуванням наявного законодавчого регулювання на будь-якому рівні від локального до глобального.

Висновки. Трансформаційні процеси інвестиційних потоків залежать від зовнішніх факторів, які постійно коригують їх

напрями. Основними донорами інвестицій виступають держави, ТНК, підприємства різних форм власності. Доведено, що медична сфера залучила досить вагомі обсяги інвестицій. Країни намагаються екстрено розробляти нові програми розвитку з урахуванням пандемії, ризиків та кризових явищ.

Для залучення інвестицій необхідні гнучка інвестиційна політика та селек-

торний механізм відбору інвестицій, який би враховував інтереси суспільства приймаючих країн, особливо таких, що розвиваються.

Таким чином, інвестиції є джерелом економічного розвитку у разі їх ефективного використання, раціонального механізму правового регулювання, де інвестор буде відчувати захист із боку держави у будь-яких ситуаціях, зокрема під час турбулентності.

Список використаних джерел:

1. Єрешко Ю. Актуалізація парадигми сталого розвитку з позиції її людиноцентричності. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 17. С. 7–12.
2. Лук'яненко Д., Мозговий О., Бурмака М. Мотивація топ-менеджменту глобальних корпорацій. *Міжнародна економічна політика*. 2015. № 2. С. 5–28.
3. Baum F., Anaf J. Transnational Corporations and Health: A Research Agenda. *International journal of health services: planning, administration, evaluation*. 2015. P. 45.
4. Baum F.E., Sanders D.M., Fisher M. et al. Assessing the health impact of transnational corporations: its importance and a framework. *Global Health*. 2016. № 12. P. 27.
5. International investment processes in the global economic crisis / О. Mozhovyi, L. Rudenko-Sudarieva, U. Rudenko, R. Krysiuk. Scien-metod. publ. Moscow : Ruta ; Kyiv : KNEU, 2015. P. 34–58.
6. Malaysian Investment Development Authority (2021). URL: <https://www.mida.gov.my>
7. Environmental, social & governance report 2020. *Pfizer*. 2021. URL: <https://investors.pfizer.com/financials/annual-reports/default.aspx> (дата звернення: 21.07.2021).
8. Roche Group Financial Data. *Roche*. 2021. URL: <https://www.roche.com/investors/rofis.html> (дата звернення: 28.07.2021).
9. World Investment Report 2020. International production beyond the pandemic. *UNCTAD*. 2020. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf (дата звернення: 28.07.2021).
10. Shifting Global Value Chains: The India Opportunity. *World Economic Forum*. 2021. URL: http://www3.weforum.org/WEF_Shifting_Global_Value_Chains (дата звернення: 30.07.2021).

References:

1. Yereshko Y. (2021) Aktualizaciya paradygmy stalogo rozvytku z pozyciyi yiyi lyudynocentrychnosti [Actualization of the paradigm of sustainable development from the standpoint of its human-centeredness]. *Entrepreneurship and innovation*, no. 17, pp. 7–12.
2. Lukyanenko D., Mozhovyi O., Burmaka M. (2015) Motyvaciya top-menedzhmentu globalnykh korporacij [Motivation of top management of global corporations]. *International economic policy*, no. 2, pp. 5–28.
3. Baum, Fran & Anaf, Julia (2015). Transnational Corporations and Health: A Research Agenda. *International journal of health services: planning, administration, evaluation*, p. 45.
4. Baum, F.E., Sanders, D.M., Fisher, M. et al. (2016) Assessing the health impact of transnational corporations: its importance and a framework. *Global Health*, no. 12, p. 27.
5. International investment processes in the global economic crisis (2015) / О. Mozhovyi, L. Rudenko-Sudarieva, U. Rudenko, R. Krysiuk. Scien-metod. publ. Moscow : Ruta, Kyiv: KNEU, pp. 34–58.
6. Malaysian Investment Development Authority (2021). Available at: <https://www.mida.gov.my>
7. Pfizer (2021) *Environmental, social & governance report 2020*. Available at: <https://investors.pfizer.com/financials/annual-reports/default.aspx>
8. Roche (2021) *Roche Group Financial Data*. Available at: <https://www.roche.com/investors/rofis.html>
9. UNCTAD (2020) *World Investment Report 2020. International production beyond the pandemic*. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf
10. World Economic Forum (2021) *Shifting Global Value Chains: The India Opportunity*. Available at: http://www3.weforum.org/WEF_Shifting_Global_Value_Chains

Shevchenko Yuliia
LTD "SEE"

TRANSFORMATION OF INVESTMENT FLOWS UNDER TURBULENCE CONDITIONS

The article is devoted to the current transformation process in the investment flows which is depends on the external unpredictable factors. It shows the tendency and mood of investors in the different economic situation. The article reveals the importance of social, ecological spheres which maintain stable and effective macroeconomic and financial indicators. With the help of scientific methods such as comparison, statistical, monitoring it determines the main characteristics and directions of investments in the conditions of pandemic and it gives some recommendations for selection investments which improve the whole development of economy, especially concerning the developing countries. The transnational corporations and states are the main subjects of international investment relationship. It provides the examples of modern innovative investment projects which give opportunities for development of society in host countries. It shows that legislation impacts on the directions and the correlation in the volume of investments. The main directions of investments are medical, infrastructure, transport and other vital for economy spheres. The article determines that the current crises transform the whole economic system especially when faces the bundles of factors of different etiology. The research underlines the necessity of investments which fight against the consequences of crises and economic depression. It reveals the correlation and relationship between the investment flows and the current investment climate in the host countries. The article researches the views of different scientists who underline the importance of impact of investments on social and economic development in the future for the global economic system. It determines the tendency in the investments flows before the pandemic and their vital role in the maintenance of sustainable concept. The article characterizes the causes of investment transformation, changes, and opportunities and gives examples of investment policy of some countries. It determines the current situation in investment mood and psychological factors for making rational decisions.

Key words: international investment, project, transnational corporations, transformation, turbulence.

JEL classification: F10, F23, F50
